

Nemlineáris parciális differenciálegyenletek

Matematikai problémamegoldó gyakorlat
2009/10 őszi félév

Gajdos Fruzsina
Deák András
Kabódi László
Fülöp Gergő

- Megmaradó mennyiség áramlását leíró differenciálegyenlet:

$$\partial_t u(x, t) + \partial_x F(u) = 0$$

$u(x, t)$: áramló mennyiség (pl. sűrűség)

$F(u)$: áram (pl. sűrűségáram)

- Kezdeti feltétel:

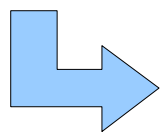
$$u(x, t=0) = g(x)$$

- Karakterisztikák módszere

Keressük $x(s)$ pályát, hogy $u(x(s), s) = z(s) = \text{konst.}$

$$\dot{z}(s) = \partial_x u \cdot \dot{x} + \partial_t u = 0 \quad (\text{amíg } u \text{ sima})$$

$$F' \cdot \partial_x u + \partial_t u = 0$$

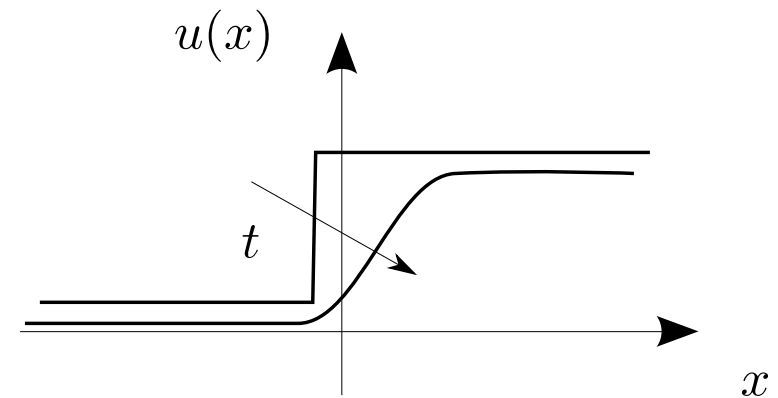
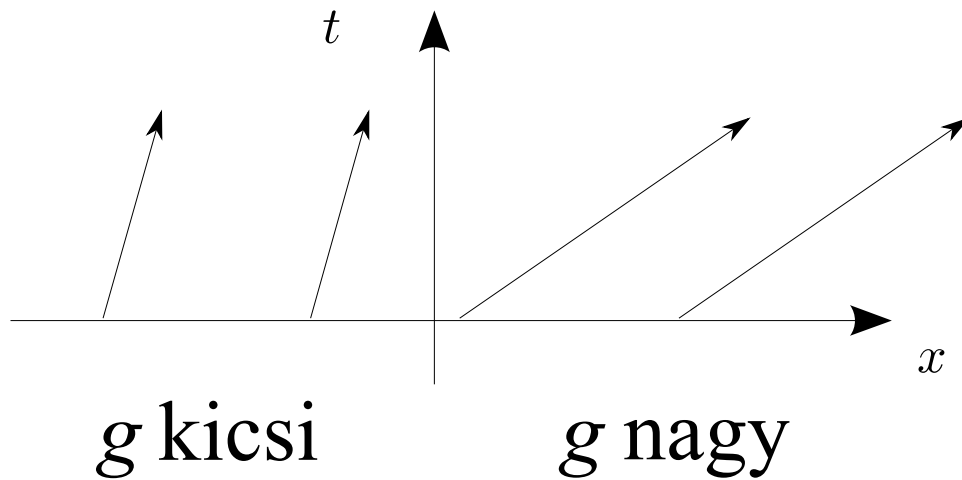
$$F'(u) = \dot{x}(s)$$

Azaz a karakterisztikák irányát $F'(u)$ határozza meg!

- Feltettük, hogy $F(u)$ konvex

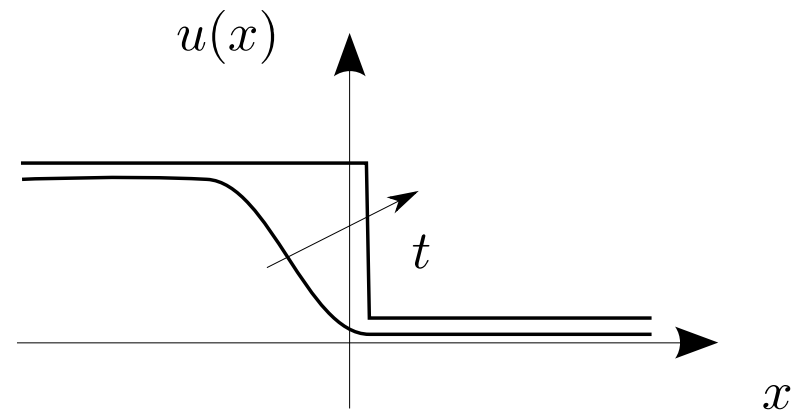
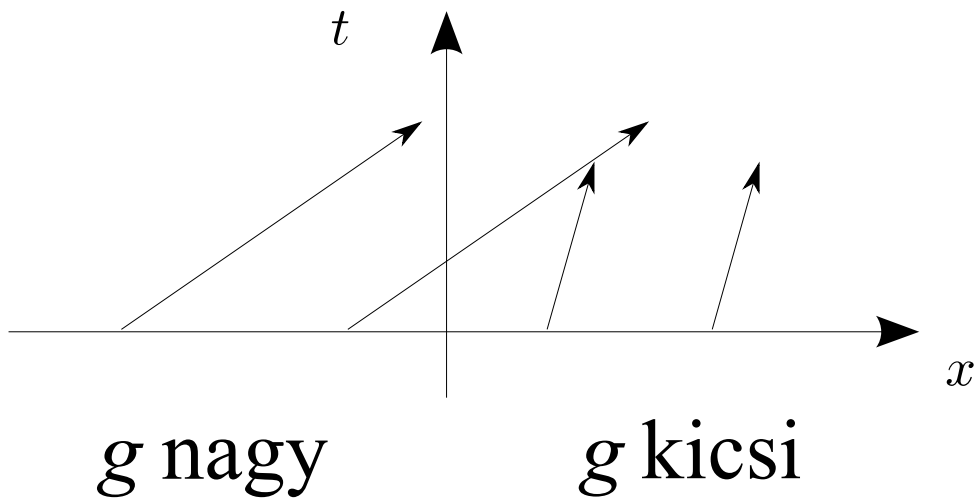
További emlékek

- Ritkulási hullám

További emlékek

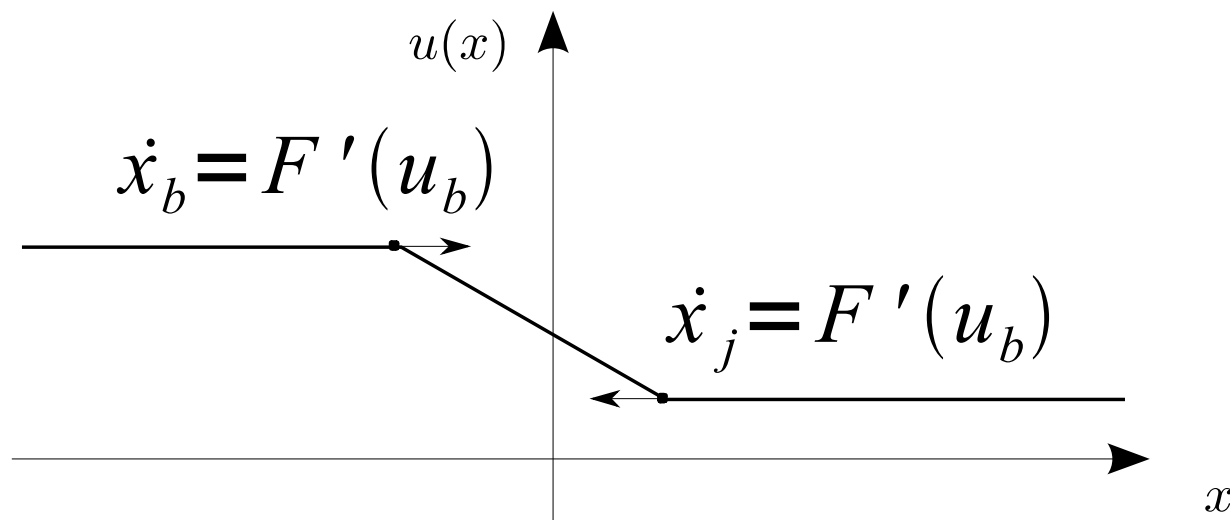
- Lökéshullám

Rankine-Hugoniot sebesség

- Rankine-Hugoniot sebesség (a lökéshullám terjedési sebessége):

$$\dot{x}_{RH}(t) = \frac{F(u_b) - F(u_j)}{u_b - u_j}$$

Riemann-probléma

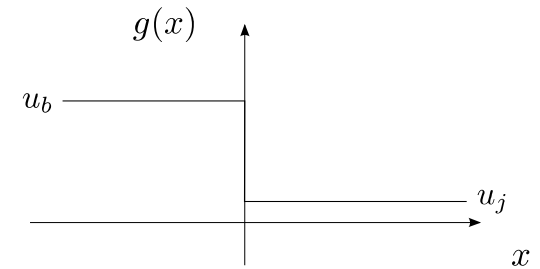
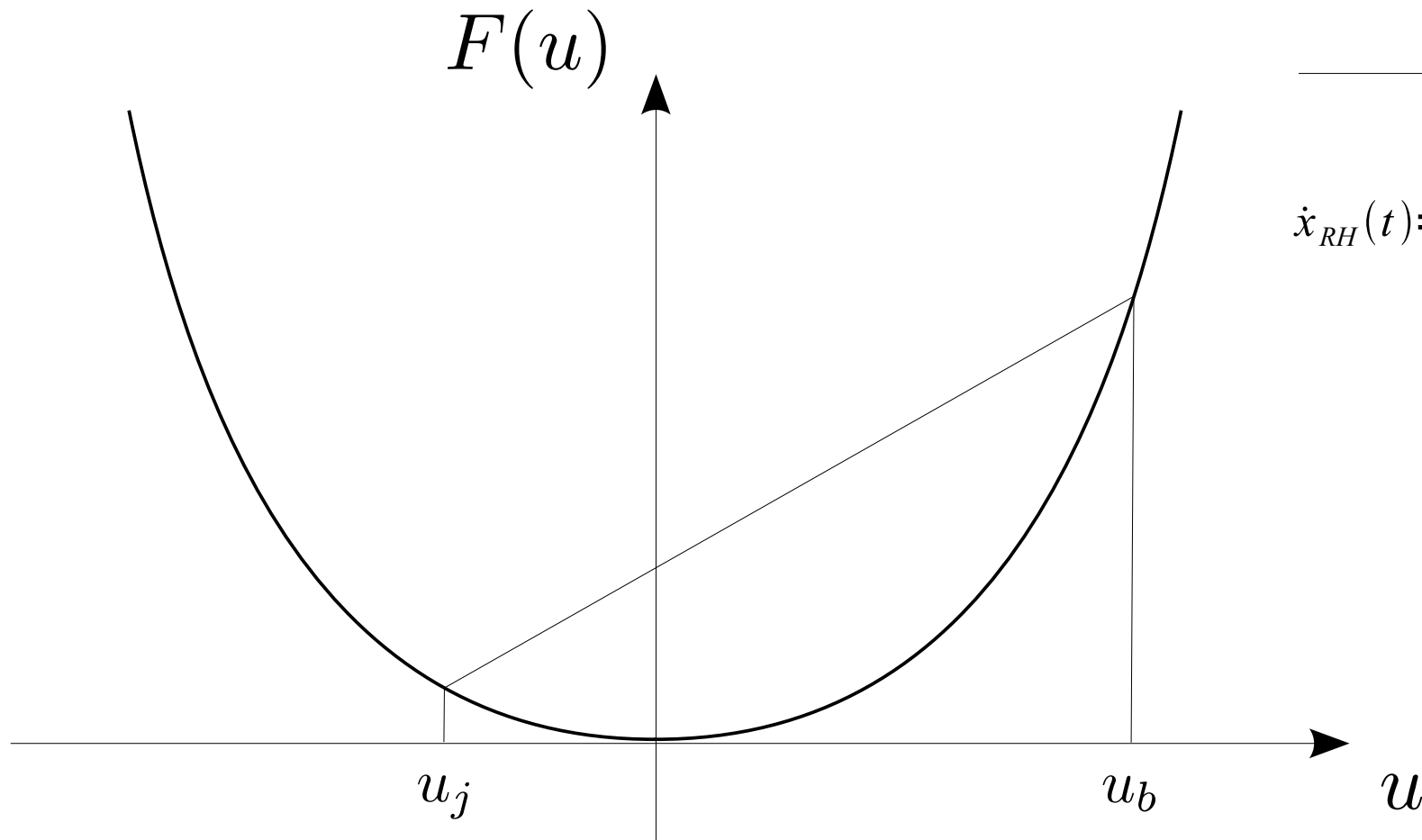
- A továbbiakban vizsgált speciális eset:

$$g(x) = u(x, 0) = \begin{cases} u_b & \text{ha } x < 0 \\ u_j & \text{ha } x \geq 0 \end{cases}$$

- Kvalitatív vizsgálat alapja:
  - $F'(u)$ adja a karakterisztika irányát
  - lökéshullám esetén a megfelelő húr meredeksége a Rankine-Hugoniot sebesség

Új módszer - a konvex esetre alkalmazva

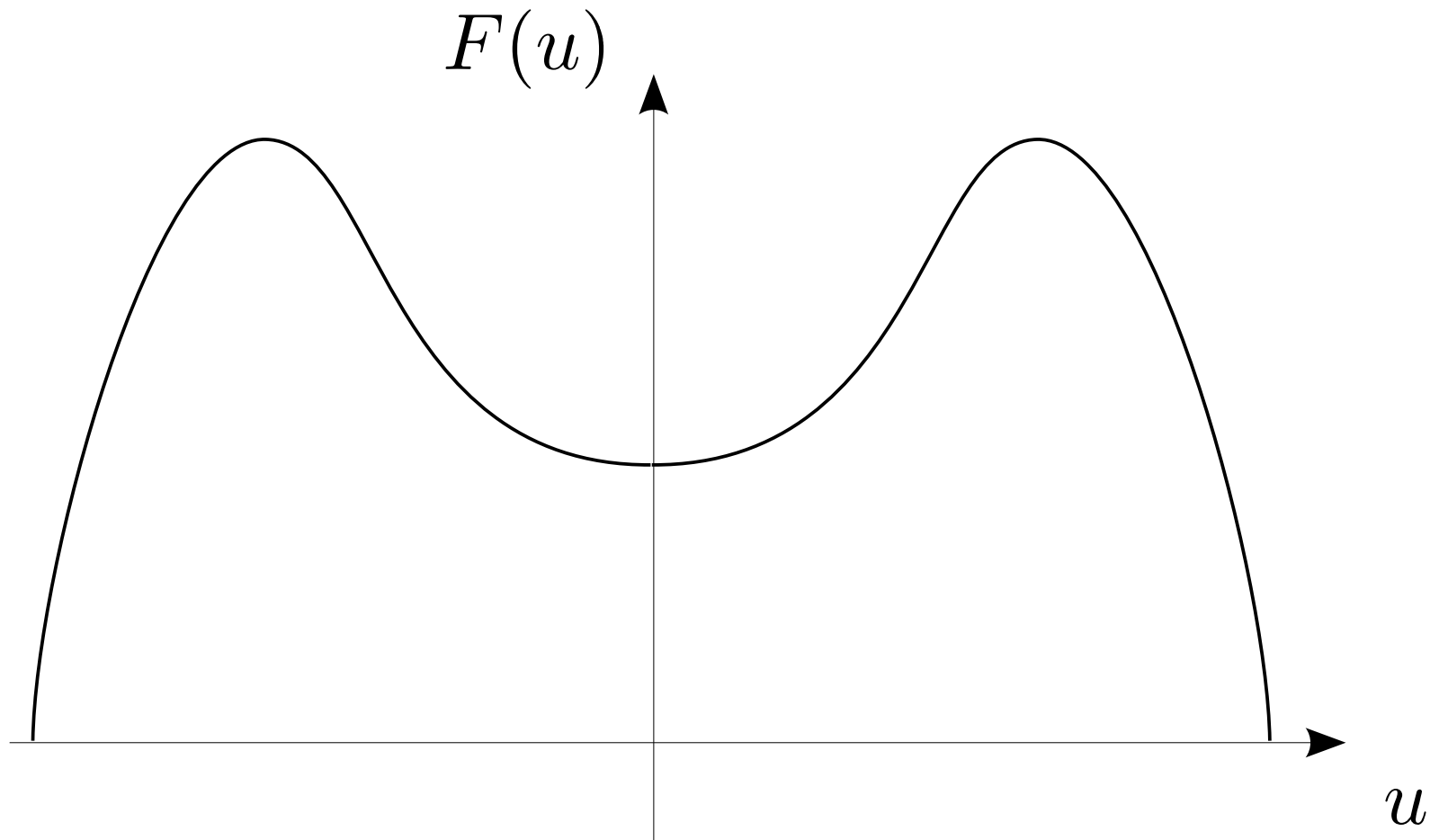
Pl. $u_j < u_b$ -re

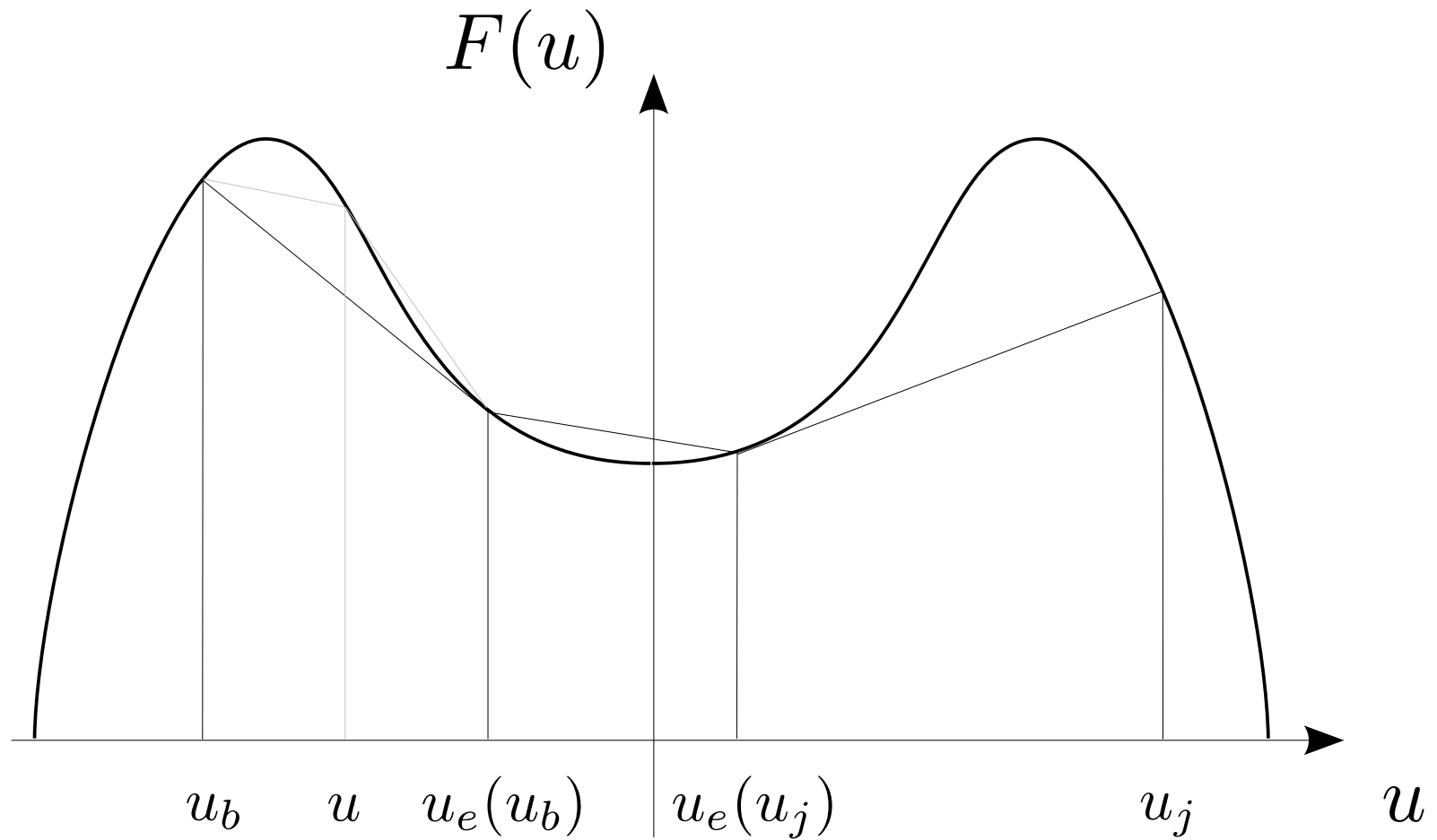
$$\dot{x}_{RH}(t) = \frac{F(u_b) - F(u_j)}{u_b - u_j}$$

Egy jóval érdekesebb áramfüggvény

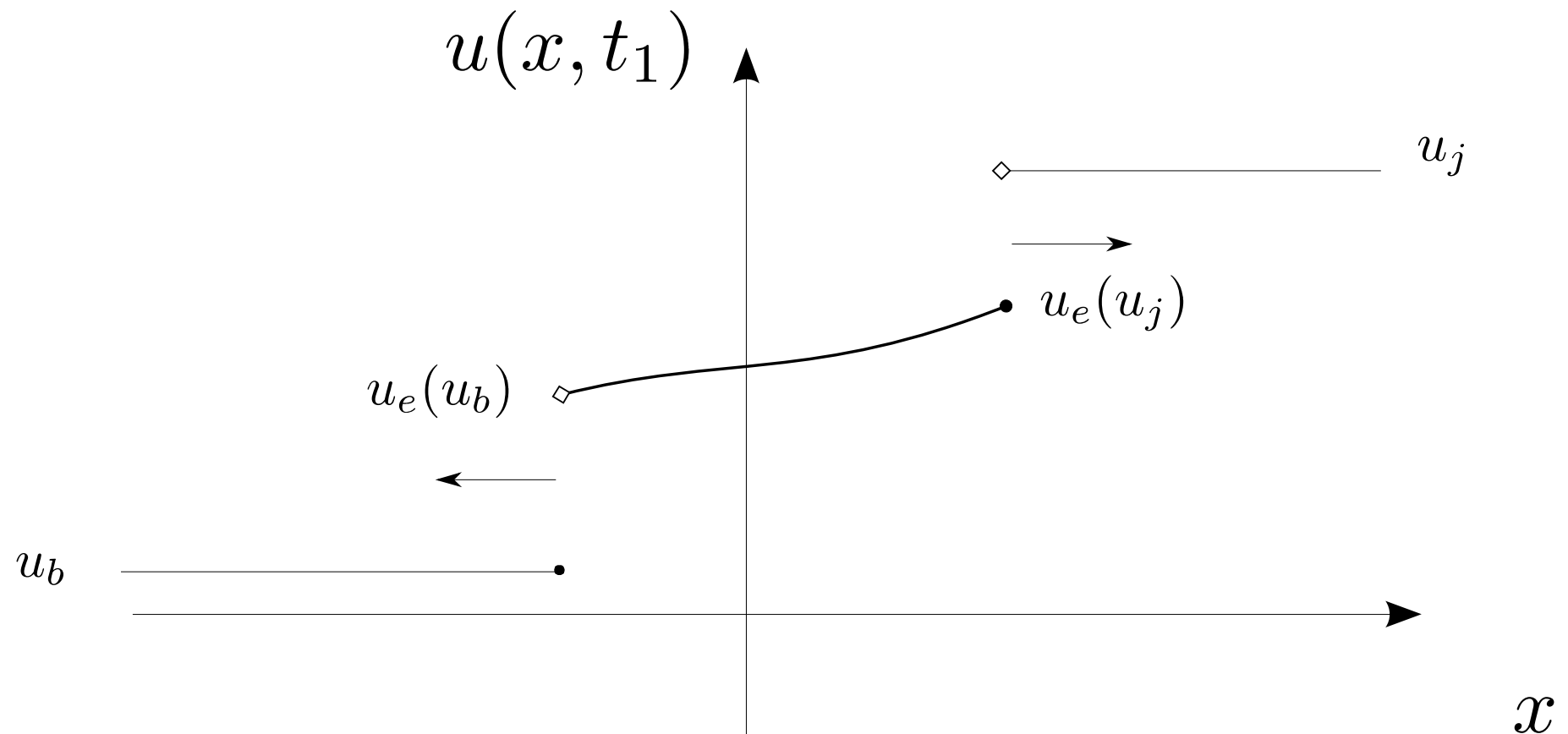

Egy jóval érdekesebb áramfüggvény

Konklúzió

- Kvalitatív függvényalak erre az esetre:

Fázisdiagram

- Sokféle kezdeti érték $\rightarrow$ fázisdiagram konstruálható

